

**Sve što trebate znati o
Konvenciji Vijeća Europe
o sprečavanju i borbi protiv nasilja
nad ženama i nasilja u obitelji**

1. Što je tzv. Istanbulska konvencija?

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, poznatija kao Istanbulska konvencija, prvi je pravno obvezujući i sveobuhvatan međunarodni mehanizam za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Konvencija pruža nov i detaljan međunarodnopravni okvir za djelotvornije iskorjenjivanje obiteljskoga nasilja i nasilja nad ženama.

U izradi Konvencije sudjelovali su međunarodni stručnjaci, kao i stručnjaci iz Hrvatske.

Rad na Konvenciji započeo je 2008. godine, a prihvaćena je u Istanbulu 2011. Konvencija je stupila na snagu 1. kolovoza 2014., nakon što ju je ratificiralo deset država članica Vijeća Europe. Do danas je Konvenciju ratificiralo 28 država članica Vijeća Europe. Hrvatska je Konvenciju potpisala 22. siječnja 2013., a Europska unija 13. lipnja 2017.

2. Što kaže i koga štiti Konvencija?

Konvencija se odnosi na čitav niz nasilnih i traumatizirajućih djela, čije su žrtve u velikoj većini žene. Ta djela obuhvaćaju:

- psihičko nasilje
- uhođenje
- tjelesno nasilje
- seksualno nasilje uključujući silovanje
- prisilni brak
- sakaćenje ženskih spolnih organa
- prisilni pobačaj
- prisilnu sterilizaciju
- seksualno uznemiravanje.

Konvencija prvi put donosi međunarodnu definiciju nasilja u obitelji. Prema Konvenciji, nasilje u obitelji označava sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji, kućanstvu, između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio prebivalište sa žrtvom.

3. Zašto Konvencija definira rod?

Nasilje nad ženama spada u rodno utemeljeno nasilje. U Konvenciji se riječ *rod* temelji na dva spola, muškom i ženskom, koji su biološka kategorija, dok je rod definiran kao “društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnim za žene i muškarce”. Tako oblikovane rodne uloge mogu postati i često postaju opravdanje ili poticaj za nasilje nad ženama.

4. Zašto jačati mehanizme za zaštitu žena?

U proteklih je pet godina 91 žena ubijena u Hrvatskoj, što čini čak 47 % svih ubojstava. U 70 % tih ubojstava počinitelji su ženama bliske osobe, a u više od polovice slučajeva (54 %) njihovi intimni partneri. Nažalost, taj visok broj ubojstava žena ne pokazuje tendenciju smanjivanja.

Visok broj ubojstava žena u Hrvatskoj (2013.-2017.)

Godina	Ukupan broj ubojstava	Ukupan broj ubojstava žena	Broj ubojstava žena čiji su počinitelji		udio intimnih partnera u broju ubojstava žena
			bliske osobe (intimni partneri i ostali)	intimni partneri	
2013.	41	21	11	7	33%
2014.	35	17	13	8	47%
2015.	33	15	12	11	73%
2016.	43	20	15	11	55%
2017.	43	18	12	9	50%
Ukupno	195	91	63	46	54%

Kaznena djela nasilja u obitelji

Izmjenama Kaznenoga zakona od 30. svibnja 2015. ponovno je uvedeno kazneno djelo nasilja u obitelji, koje obuhvaća teže oblike nasilništva u obiteljskome okruženju (čl. 179 a). Samo u prvih sedam mjeseci primjene izmijenjenog Kaznenog zakona, od lipnja do konca 2015. godine, evidentirano je 145 kaznenih djela nasilja u obitelji. U 2016. zabilježeno je 330 kaznenih djela (od čega 279 nad ženama), a u 2017. čak 552 kaznena djela (od čega 464 nad ženama), što pokazuje značajan porast kaznenih djela nasilja nad ženama.

Porast kaznenih djela nasilja u obitelji (2015. – 2017.)

Razdoblje	6.–12. 2015.	2016.	2017.
Broj kaznenih djela nasilja u obitelji	145	330	552

Prekršajna djela nasilja u obitelji

Kada su u pitanju prekršaji nasilja u obitelji (psihičko, tjelesno, spolno i ekonomsko nasilje), posljednjih se godina u Hrvatskoj bilježi velik broj prekršaja sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji. U posljednjih su pet godina u 4 od 5 slučajeva nasilja u obitelji počinitelji muškarci, dok su žene žrtve u 2 od 3 slučaja.

- 2013. 12 tisuća žena bile su žrtve nasilja** od ukupno 19 tisuća prekršaja
- 2014. više od 10 tisuća žena bile su žrtve nasilja** od ukupno 17 tisuća prekršaja
- 2015. gotovo 10 tisuća žena bile su žrtve nasilja** od ukupno 16 tisuća prekršaja
- 2016. više od 8 tisuća žena bile su žrtve nasilja** od ukupno više od 13 tisuća prekršaja
- 2017. 8 tisuća žena bile su žrtve nasilja** od ukupno više od 12 tisuća prekršaja

5. Koje temeljne obveze uvodi Konvencija?

U Hrvatskoj se 90 % sveg nasilja nad ženama i u obitelji kvalificira kao prekršajno djelo. Konvencija poziva na ozbiljno sankcioniranje takvih djela, što znači i njihovo kategoriziranje unutar Kaznenoga zakona. Države koje ratificiraju Konvenciju obvezuju se, između ostaloga, poduzeti konkretne mjere kako bi ojačale:

- a) **prevenciju od nasilja u obitelji i prema ženama** na način da provode medijske kampanje protiv nasilja, osiguraju usavršavanje stručnih osoba, podupiru suradnju s privatnim sektorom i nevladinim udrugama kako bi se poticalo uzajamno poštovanje među spolovima
- b) **prevenciju i zaštitu žrtve** uz učinkovitije centre za potporu i savjetovanje žrtava nasilja, 24-satne telefonske linije, medicinske i forenzičke stručne timove, sigurne kuće te veće policijske ovlasti u postupanju prema počinitelju
- c) **progon počinitelja** – Konvencija predviđa da se istrage i sudski postupci u vezi sa svim oblicima nasilja provode bez nepotrebnih odgađanja i uz puno uvažavanje prava žrtve.

6. Uvodi li Konvencija tzv. rodnu ideologiju?

Ne. Konvencija ne sadrži ni riječi o tzv. rodnoj ideologiji niti nameće ikakvu obvezu drukčijega tumačenja pojma roda od onoga koji proizlazi iz važećeg hrvatskog zakonodavstva već više od deset godina.

7. Zahtijeva li Konvencija promicanje tzv. rodne ideologije u nastavnim programima?

Ne. Konvencija ne sadrži nikakvu pravnu obvezu u tom smislu.

8. Zahtijeva li Konvencija (pravno) priznanje tzv. trećeg spola?

Ne. Konvencija ne sadrži nikakvu pravnu obvezu prema kojoj bi države stranke bile obvezne priznati tzv. treći spol.

9. Zahtijeva li Konvencija promjenu ustavne definicije braka?

Ne. Konvencija ne sadrži nikakvu pravnu obvezu promjene definicije braka kao „životne zajednice žene i muškarca“ iz čl. 62. st. 2. Ustava Republike Hrvatske.

10. Promiče li Konvencija pobačaj?

Ne. Konvencija jedino kriminalizira prisilni pobačaj.

11. Hoće li ratifikacijom Konvencije Hrvatska prvi put u svom zakonodavstvu, uz „spol“, uvesti pojam „rodni identitet“?

Ne. Pojmovi „rodni identitet“, „rodno izražavanje“ ili „rodni stereotipi“ spominju se u najmanje 19 važećih hrvatskih zakona i drugih dokumenata (nacionalni programi, strategije i planovi), i to već od 2003. godine.

U tekstu Konvencije, pojam „rodni identitet“ pojavljuje se samo na jednome mjestu, prilikom nabiranja osnova po kojima je zabranjena diskriminacija, i to u čl. 4. st. 3. (*Temeljna prava, ravnopravnost i nediskriminacija*):

„Stranke će osigurati provedbu odredaba ove Konvencije, a osobito mjera za zaštitu prava žrtava, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rod, rasa, (...) rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, migrantski, izbjeglički ili drugi status.“

Slične formulacije nalaze se u važećim hrvatskim zakonima.

12. Što je GREVIO?

GREVIO (*Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence*) stručna je skupina za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji zadužena za praćenje provedbe Konvencije.

I druge međunarodne konvencije imaju ugrađene slične nadzorne mehanizme, poput primjerice Konvencije za sprečavanje krijumčarenja ljudi, unutar koje djeluje skupina stručnjaka zadužena za nadzor nad provedbom Konvencije (GRETA), ili pak Konvencije protiv mučenja unutar koje djeluje skupina stručnjaka zadužena za nadzor nad njenom primjenom (CAT).

Uz to, a posebice unutar Vijeća Europe, osnovan je određen broj drugih posebnih stručnih skupina sa zadatkom nadzora nad standardima koje je usvojilo Vijeće Europe, poput primjerice odbora stručnjaka za nadzor nad provedbom antikorupcijskih standarda (GRECO) ili odbora stručnjaka za nadzor nad primjenom mjera usmjerenih protiv pranja novca i financiranje terorizma (MONEYVAL).

Konvencija također predviđa parlamentarni nadzor njene provedbe, i to na razini Vijeća Europe i nacionalnih parlamenata. Stoga će i Hrvatski sabor, kojemu će biti podnesena izvješća GREVIO-a, sudjelovati u nadzoru mjera poduzetih u svrhu provedbe Konvencije.

13. Hoće li troškovi provedbe Konvencije dosegnuti milijardu kuna?

Ne. Sadašnja je Vlada donijela Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji (od 2017. do 2022.) i provedba ove Konvencije sastavni je dio te strategije.

U državnome proračunu osigurano je, na godišnjoj razini, oko 70 milijuna kuna za provedbu Nacionalne strategije i Konvencije.

14. Koje su zemlje do sada potpisale ili ratificirale Konvenciju?

Konvencija je 1. kolovoza 2014. stupila na snagu i do danas ju je ratificiralo 28 članica Vijeća Europe (od 47), te 17 članica Europske unije (od 28). Od zemalja u okruženju Konvenciju su ratificirale Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Slovenija, Srbija, Albanija, Italija i Austrija.

Konvenciju je od 2013. do 2017. ratificiralo sljedećih 28 država:

1. Albanija	11. Francuska	21. Rumunjska
2. Andora	12. Gruzija	22. San Marino
3. Austrija	13. Italija	23. Slovenija
4. Belgija	14. Malta	24. Srbija
5. Bosna i Hercegovina	15. Monako	25. Španjolska
6. Cipar	16. Nizozemska	26. Švedska
7. Crna Gora	17. Norveška	27. Švicarska
8. Danska	18. Njemačka	28. Turska
9. Estonija	19. Poljska	
10. Finska	20. Portugal	

Konvenciju je također potpisalo 17 država, ali je još nisu ratificirale:

1. Armenija	7. Island	13. Makedonija
2. Bugarska	8. Latvija	14. Moldavija
3. Češka	9. Lihtenštajn	15. Slovačka
4. Grčka	10. Litva	16. Ujedinjeno Kraljevstvo
5. Hrvatska	11. Luksemburg	17. Ukrajina
6. Irska	12. Mađarska	

Konvenciju nisu potpisale dvije države članice Vijeća Europe:

1. Azerbajdžan
2. Rusija

15. Zašto se Vlada zalaže za ratifikaciju Konvencije?

Svrha Konvencije je prevencija i borba protiv nasilja nad ženama i u obitelji. Kao takva ona predstavlja važan okvir za učinkovitiju međuresornu suradnju te će upotpuniti važeće zakonodavstvo radi djelotvornijeg sprečavanja svakog oblika nasilja. Od početka mandata sadašnje Vlade ratifikacija Konvencije nalazila se u Vladinom Planu zakonodavnih aktivnosti za 2017. godinu.

Konvenciju je potrebno ratificirati radi koristi koje od njene primjene mogu očekivati svi hrvatski građani, osobito žene. Suzbijanje obiteljskoga nasilja i posebice nasilja nad ženama stoga nije ideološko pitanje već preduvjet ostvarenja stvarne ravnopravnosti spolova.

16. Zašto interpretativna izjava uz Konvenciju?

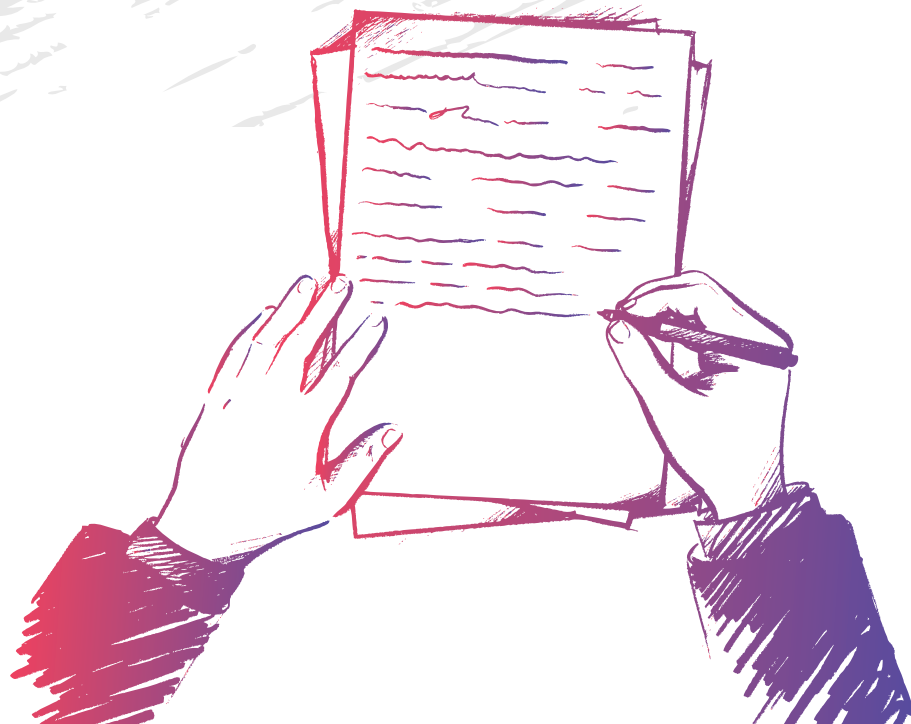
Interpretativna izjava tumači, određuje, odnosno razjašnjava značenja i dosege Konvencije i njenih odredaba kako ih razumije i tumači Republika Hrvatska.

Prilikom potvrđivanja ove Konvencije Republika Hrvatska interpretativnom izjavom priopćava:

Republika Hrvatska smatra da je cilj Konvencije zaštita žena od svih oblika nasilja te sprečavanje, progon i eliminacija nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Republika Hrvatska smatra da odredbe Konvencije ne sadrže obvezu uvođenja rodne ideologije u hrvatski pravni i obrazovni sustav ni obvezu promjene ustavne definicije braka.

Republika Hrvatska smatra da je Konvencija u skladu s odredbama Ustava Republike Hrvatske, posebno s odredbama o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda te će Konvenciju primjenjivati uzimajući u obzir navedene odredbe, načela i vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku

Trg Nevenke Topalušić 1
10000, Zagreb

tel: +385 1 555 7111, +385 1 555 7013

fax: +385 1 555 7222

e-mail: ministarstvo@mdomsp.hr

<http://mdomsp.gov.hr>